ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและความเสี่ยงด้านการผลิตและจัดการสินค้า ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด บ้านนาค้อ
ตำบลปากชม อำเภอปากชม
จังหวัดเลย

ข้อมูลพื้นฐานตำบลปากชม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย และจัดทำเวทีชุมชน เพื่อศึกษาศักยภาพและความเสี่ยงด้านการผลิตและจัดการข้าวโพดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หมู่ที่2 บ้านนาค้อ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ประวัติความเป็นมาและรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

เดิมเป็นตำบลหนึ่งขึ้นอยู่กับอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของตำบลปากชมเป็นเขตทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก ประกอบกับเขตการปกครองของอำเภอเชียงคานกว้างขวางเกินไป จังเป็นปัญหาด้านการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศยกฐานะตำบลปากชมขึ้นเป็นกิ่งอำเภอปากชม เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2510 และอีก 4 ปี ต่อมากล่าวคือ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 รัฐบาลในขณะนั้นได้ออกพระรากฤษฎีกายกฐานกิ่งอำเภอปากชมขึ้นเป็นอำเภอปากชม สภาพภูมิประเทศเป็นอำเภอชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแสดงการแบ่งเขตแดน ปัจจุบันมีทั้งหมด 50 หมู่บ้าน 6 ตำบล คือ ตำบลปากชม ตำบลเชียงกลม ตำบลหาดคัมภีร์ ตำบลห้วยบ่อซืน ตำบลห้วยพิชัย และตำบลชมเจริญ พื้นเพดั้งเดิมของประชาชนในอำเภอปากชม ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคนเมืองเลย จะมีบางส่วนที่มีประชาชนอพยพมาจากจังหวัด อุบลราชธานี อุดรธานี หนองคาย และมหาสารคาม เช่น ตำบลห้วยบ่อซืน ตำบลชมเจริญ และตำบลเชียงกลมบางส่วน โดยได้อพยพมาทำกินในท้องที่อำเภอปากชมนานกว่า 10 ปี

ข้อมูลพื้นฐานตำบลปากชม

1. ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลปากชม

ทิศเหนือ	ติดกับ	แม่น้ำโขง ตลอดแนว
ทิศใต้	ติดกับ	ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลห้วยพิชัย อำเภอปากชม จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลบุฮม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2. สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ตำบลปากชมส่วนใหญ่เป็นภูเขาร้อยละ 60 และเป็นที่ราบร้อยละ 38และเป็นแหล่งน้ำร้อยละ 2 จากสภาพของตำบลส่วนมากเป็นภูเขาทำให้ประชาชนส่วนมากในพื้นที่มีอาชีพทำไร่ เช่น ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ถั่วต่างๆ และสวนผลไม้ เช่น มะขามหวาน มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย ประกอบกับสภาพของตำบลเป็นพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำโขง ทำให้ตำบลปากชมมีแหล่งที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

3. เส้นทางคมนาคม

การเดินทางจากจังหวัดถึงตำบลปากชมมีทางหลวง 2 เส้นทางคือ

1.ทางหลวงแผ่นดินสายปากชม-เชียงคาน หมายเลข 211 ระยะทาง 45 กม.

2. ทางหลวงแผ่นดินสายปากชม-บ้านธาตุ หมายเลข 2108 ระยะทาง 69 กม.

4. ฤดูกาล

ฤดูหนาว จะอยู่ช่วงระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์

ฤดูร้อน จะอยู่ช่วงระหว่างเดือน มีนาคม ถึง เมษายน

ฤดูฝน จะอยู่ช่วงระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง ตุลาคม

5. อุณหภูมิ อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือน ธันวาคม ประมาณ 8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน ประมาณ 39.5 องศาเซลเซียส ตามรายละเอียดสถิติอุณหภูมิอำเภอปากชม ปี 2544 - 2549

สถิติอุณหภูมิอำเภอปากชม พ.ศ. 2544 – 2549 (องศาเซลเซียส)

ปี พ.ศ. / เดือน	2544		2545		2546		2547		2548		2549	
	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ
มกราคม	30	14	29	13	31	14	30	14	34	13	33	13
กุมภาพันธ์	34	16	33	17	34	14	32	15	35	18	36.5	15
มีนาคม	35	20	36	19	36	18	35	19	38	22	38	18
เมษายน	33	22	38	23	38	22	36	23	39	18	39.5	22
พฤษภาคม	37	23	39	21	40	24	36	23	38	23	37	22
มิถุนายน	35	24	26	24	36	24	34	24	34	24	35.5	24
กรกฎาคม	34	23	26	23	36	20	35	21	34	26	35	23
สิงหาคม	34	23	36	20	35	24	35	23	34	24	35.6	22.5
กันยายน	33	22	37	23	34	22	33	22	35	22	35.6	22
ตุลาคม	33	21	37	18	34	21	34	20	34	21	34.6	21
พฤศจิกายน	32	17	35	15	34	16	35	17	32	29	32	17
ธันวาคม	31	14	33	15	39	11	39	13	30	16	32	8
เฉลี่ยทั้งปี	**33**	**20**	**34**	**19**	**36**	**19**	**35**	**20**	**35**	**21**	**35.3**	**19**

6. ปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนของ อำเภอปากชม ย้อนหลัง 6 ปี ส่วนใหญ่ฝนจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ จะหยุดตกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนซึ่งโดยเฉลี่ยฝนจะมีมากในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน ตามรายละเอียดตารางสถิติน้ำฝนอำเภอปากชม ปี 2544 – 2549

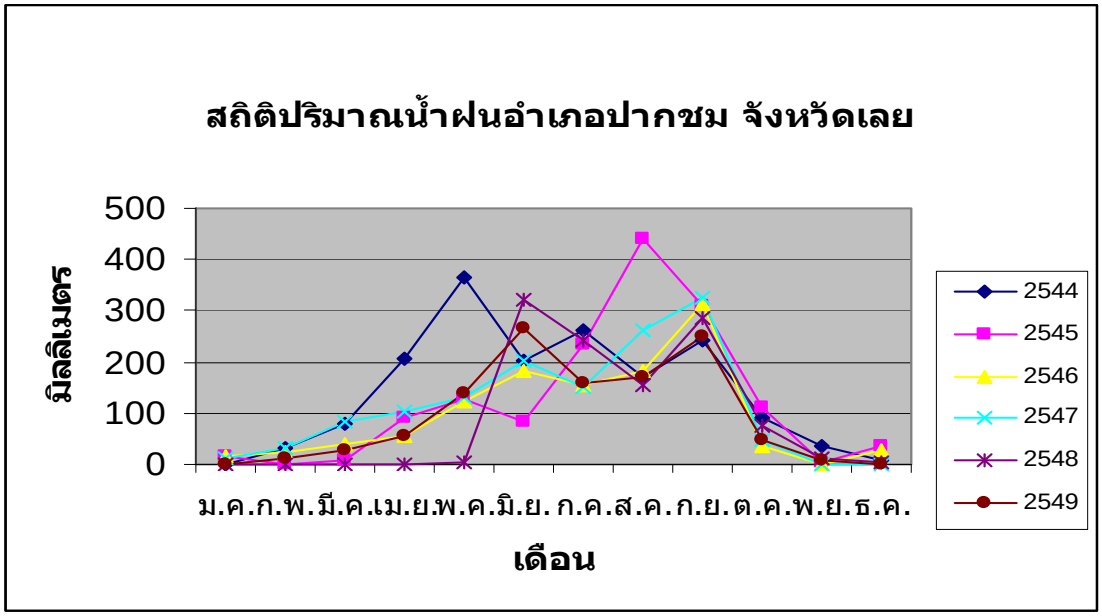

สถิติปริมาณน้ำฝนอำเภอปากชม พ.ศ. 2544-2549

ปี พ.ศ. / เดือน	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มกราคม	-	14.1	15.4	12	-	-
กุมภาพันธ์	32.2	-	22.4	32	-	12.1
มีนาคม	80.1	7	40	82.4	-	29.2
เมษายน	208	90.5	56.5	101.2	-	54.6
พฤษภาคม	366	125.5	121.4	130	4.2	137.4
มิถุนายน	201	82.1	182.4	201	319.7	267
กรกฎาคม	261	232.6	155.3	150	240.8	159.3
สิงหาคม	170	442.3	183.9	260	154.8	170.5
กันยายน	242	307.7	315.4	325	287.1	250.4
ตุลาคม	89.6	110.7	37	48	74.5	48
พฤศจิกายน	36.9	3.1	-	-	11.7	6.9
ธันวาคม	6	37	29	-	3.5	-
รวมทั้งปี	**1,692.8**	**1,452.9**	**1,157.3**	**1,341.6**	**1,096.1**	**1,135.4**

7. แหล่งน้ำ

ตำบลปากชมมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหล ลำห้วย จากแม่น้ำโขงไหลผ่านหลายสาย ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณพื้นที่ราบใช้ในการทำนาเป็นหลัก

8. การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพหลัก ทำนา ทำสวน/ทำไร่ ส่วนอาชีพเสริม จะทำงานรับจ้าง และค้าขายผลไม้ตามฤดูกาล

แผนที่ตั้งกลุ่ม และแผนผังแปลง

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด บ้านนาค้อ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย

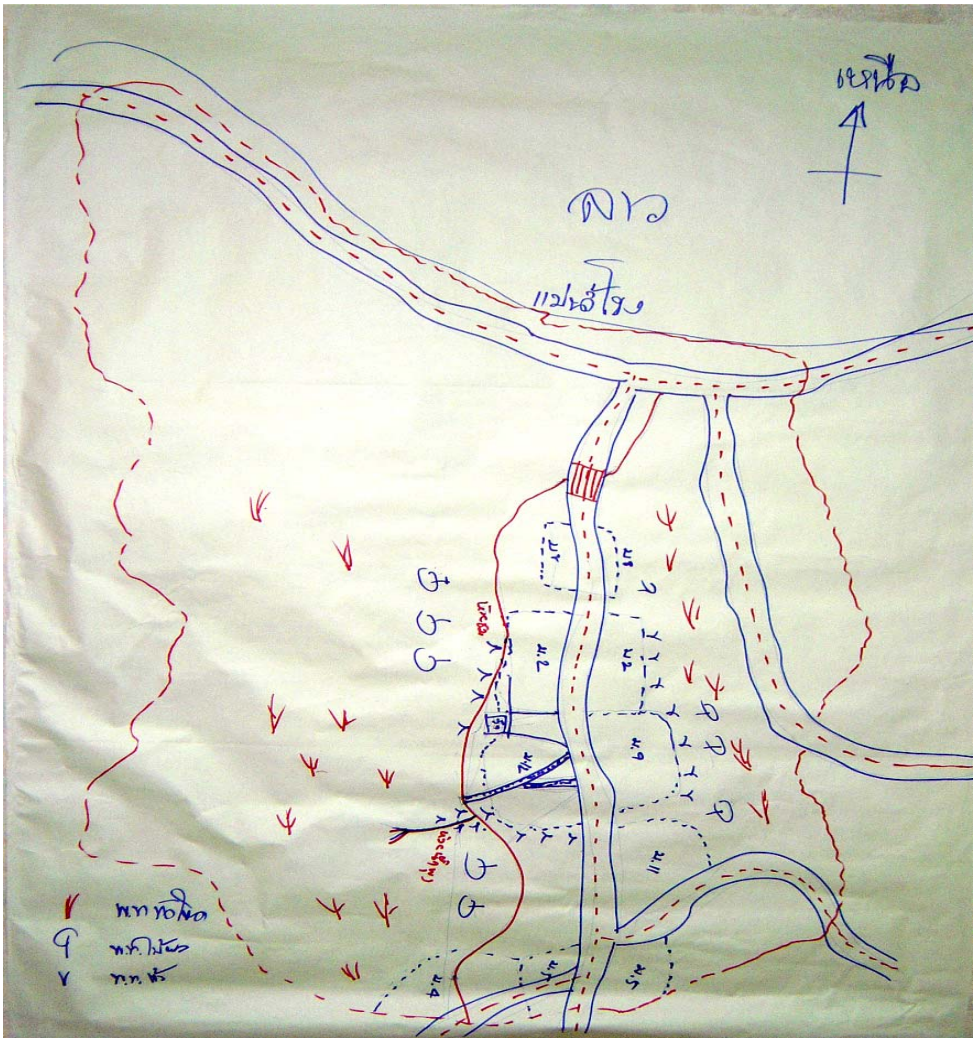

1. การวิเคราะห์ตนเอง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่ม

อาณาเขต บ้านนาค้อ หมู่ที่ 2 ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ 8 บ้านนาหงษ์ ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ 12 บ้านนาค้อ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ 9 บ้านโนนสมบูรณ์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตภูฆ้องและภูกลอง น้ำตกตาดแกว ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ภูเขาแต่ไม่สูงเหมือนอำเภอภูกระดึง ภูเรือ พื้นที่เพาะปลูกจะเป็นที่ลาดเชิงเขาสลับพื้นที่ราบ มองเห็นเป็นลอนลูกคลื่น การคมนาคมภายในตำบลหมู่บ้านมีถนนสายหลักปากชม-ธาตุ ผ่านใจกลางหมู่บ้าน ระยะทางจากจังหวัดถึงหมู่บ้านประมาณ 90 กิโลเมตร แหล่งน้ำใช้ในการเกษตรจะมีห้วยชมไหลผ่านทางด้านทิศตะวันออก ใช้ในการทำนาและปลูกพืชอายุสั้นเป็นหลัก การตั้งบ้านเรือนจะอยู่กันเป็นกลุ่มเล็กๆ ตามแนวถนนภายในหมู่บ้าน ลักษณะดินบนเขาเป็นกลุ่มดินไร่หน้าดินลึก มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ส่วนบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขา หน้าดินจะตื้น พืชที่ทำการเพาะปลูกในหมู่บ้าน มี ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน มันสำปะหลัง ถั่วดำ และไม้ผลไม้ยืนต้น

<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม</u>

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย	2-4 คน
- จำนวนแรงงานสมาชิก	2-3 คน/ครัวเรือน
- รายได้ครัวเรือนของสมาชิก	35,000 บาท/ปี
- แหล่งเงินทุนภายนอก	90 % (ธกส., สหกรณ์, พ่อค้าท้องถิ่น)
- สิทธิการครอบครองพื้นที่	สปก., นส.3, ภาษีบำรุงท้องที่ 5 ที่ว่างเปล่า
- พื้นที่ทำไร่	1,237 ไร่
- พื้นที่นา	338 ไร่
- พื้นที่สวน	816 ไร่

<u>ข้อมูลด้านการผลิต</u>

ข้าว

- เกษตรกรปลูกข้าว กข 10
- การเพาะปลูกใช้วิธีการตกกล้าดำนา
- ผลผลิตต่อไร่ 500 กิโลกรัม

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- พื้นที่ปลูกข้าวโพด 20ไร่/ราย ปลูกบนเขาและที่ลาดเชิงเขา
- พันธุ์ที่ปลูก พันธุ์ 888 , 949 , 979 ของมอนซานโต้
- ผลผลิตเฉลี่ย 400-500 กิโลกรัม/ไร่ (ค่อนข้างต่ำ)
- เก็บเกี่ยวช่วงปลายเดือนกันยายน-ต้นเดือนตุลาคม

ข้าวโพดหวาน

- ปลูกส่งบริษัทมาลี แบบมีสัญญาซื้อขาย
- ปลูกพื้นที่ราบและนา มีแหล่งน้ำ

มันสำปะหลัง

- พื้นที่ปลูกประมาณ 700 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 2,500 กิโลกรัมต่อไร่

ถั่วดำ

- เกษตรกรจะทำการเพาะปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีการเพาะปลูกเล็กน้อย

ไม้ผล

- ส่วนใหญ่ จะปลูกมะม่วง มะขาม ลำไย

ปฏิทินการเพาะปลูกพืชของเกษตรกรบ้านนาค้อ ต.ปากชม จ.เลย

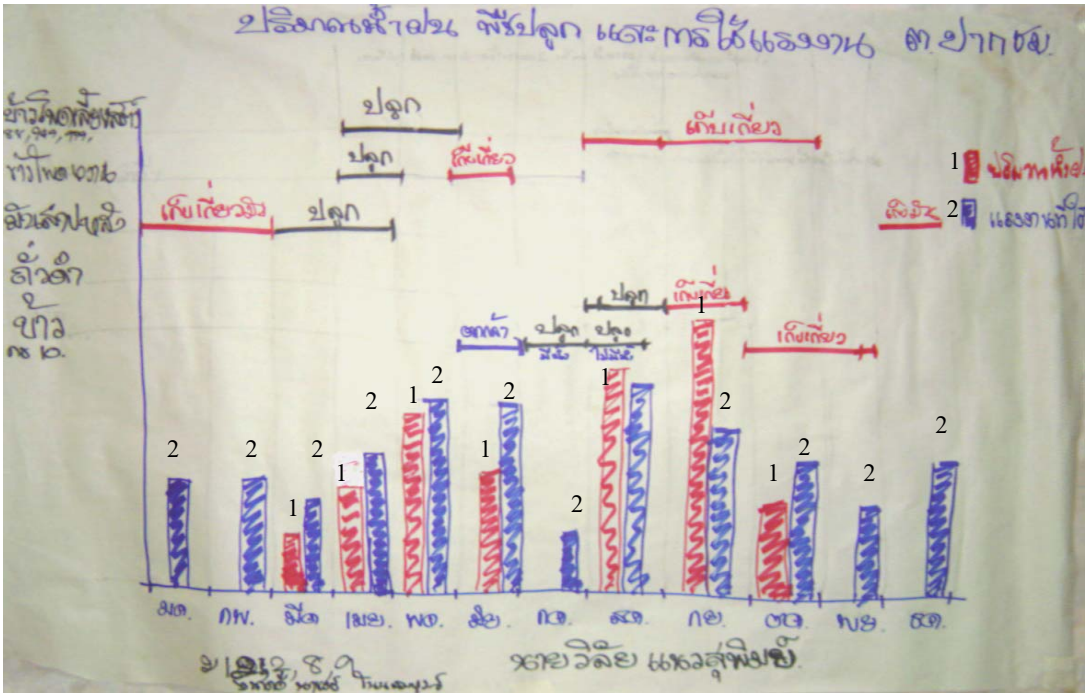

จากปฏิทินการเพาะปลูกพืช บ้านนาค้อ หมู่ 2 ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ปี 2549) มีฝนตกประมาณ 7 เดือน โดยฝนเริ่มตกประมาณเดือนมีนาคมและจะมีมากขึ้นในเดือนพฤษภาคม จากนั้นจะลดลงในเดือนมิถุนายน และฝนจะทิ้งช่วงหายไปในเดือนกรกฎาคม ฝนจะกลับมาตกอีกครั้งในเดือนสิงหาคม-กันยายน ช่วงนี้จะมีปริมาณน้ำฝนสูงสุดและจะหมดฝนในเดือนตุลาคม หากเปรียบเทียบกับสถิติปริมาณน้ำฝนเฉพาะปี 2549 ของอำเภอปากชม แล้วจะพบว่า หมู่ที่ 2 บ้านนาค้อ

ส่วนการเพาะปลูกพืช เกษตรกรจะทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ถั่วดำซึ่งอาศัยน้ำฝนสอดคล้องกับช่วงระยะเวลาฝน ส่วนข้าวดูผิวเผินแล้วไม่น่าจะสอดคล้องแต่เป็นช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการใช้แรงงานในครัวเรือน เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวโพดหวานปลูกในพื้นที่นาก่อน หลังจากนั้นจะตกกล้าปลูกข้าว ซึ่งในเขตพื้นที่นาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ติดแหล่งน้ำธรรมชาติ ห้วยชม เกษตรกรสามารถให้น้ำแก่พืชได้ในช่วงที่ฝนไม่ตก

ในด้านการใช้แรงงานส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่อพยพแรงงานเหมือนหมู่บ้านอื่นเนื่องจากมีการใช้แรงงานทำการเกษตรของตนเองเกือบทั้งปี

2. วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตการตลาดของกลุ่ม

2.1 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

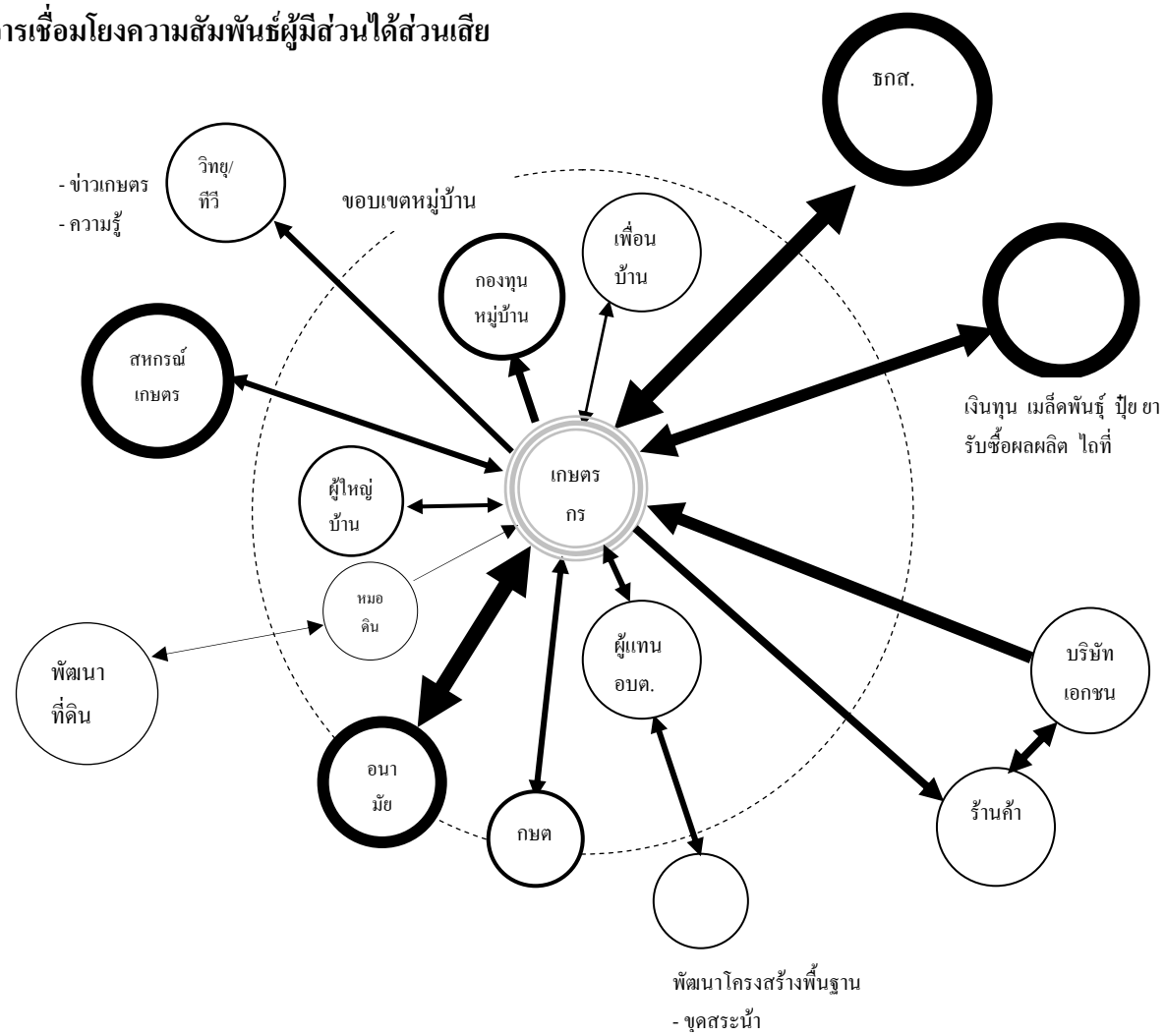

จากแผนภูมิความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเกษตรกร หมู่ที่ 2 บ้านนาค้อ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย จะเห็นว่าในด้านแหล่งเงินทุนและปัจจัยการผลิตพืช เกษตรกรพึ่งพาหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกหมู่บ้านเป็นหลัก คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ , พ่อค้านายทุนและสหกรณ์การเกษตรในอำเภอมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธ.ก.ส .มีโครงการปล่อยสินเชื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาก จากการสอบถามเกษตรกรทราบว่าหากรายใดไม่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ก็จะไม่ปล่อยสินเชื่อให้ ส่วนแหล่งเงินทุนภายในหมู่บ้านเกษตรกรจะใช้บริการจากกองทุนหมู่บ้าน (เงินล้าน) เพื่อนบ้าน สำหรับความรู้และข่าวสารด้านการเกษตรด้านการเกษตร วิทยุ โทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเกษตรกรมากที่สุด รองลงมารับรู้จาก เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล ผู้ใหญ่บ้านและเพื่อนบ้านลดหลั่นลงมาตามลำดับ สำหรับความรู้ในด้านการผลิตข้าวโพด บ้านนาค้อ จะมีบริษัทเอกชนที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์เข้ามาสาธิตและส่งเสริมการขาย มีพัฒนาที่ดินเข้ามาให้ความรู้ทางด้านการจัดการดินด้วย สรุปได้ว่าในด้านแหล่งเงินทุนในด้านการเพาะปลูกและแหล่งความรู้ของบ้านนาค้อมีความพร้อมค่อนข้างมาก แต่จะมีโอกาสได้ใช้มากน้อยขึ้นอยู่กับการจัดการให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

3. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการผลิตพืชที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

จากแผนภูมิแผนที่หมู่บ้านและปริมาณน้ำฝนจะเห็นว่า ลักษณะพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านนาค้อเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศลาวโดยมีแม่น้ำโขงแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับลาว ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาแต่ไม่ค่อยสูงนักมีพื้นที่ราบสลับเนินเขา มีโอกาสเกิดการชะล้างหน้าดินหากจัดการดินไม่ดี ลักษณะดินเป็นกลุ่มดินไร่ และดินไร่ตื้น การตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างพื้นที่เพาะปลูกมาก บริเวณพื้นที่หมู่บ้านมีลำห้วยชมไหลผ่านใช้สำหรับทำนาและปลูกพืชอายุสั้นเป็นหลัก แหล่งน้ำปลูกพืชไร่อาศัยน้ำฝน อุณหภูมิในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคมอุณหภูมิสูงเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเดือนเมษายน หากมีปริมาณฝนน้อย อาจมีผลต่อการเจริญเติบโตในช่วงระยะแรกถึงช่วงระยะเวลาผสมเกสรและสร้างเมล็ด บริเวณโดยรอบหมู่บ้านไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะมีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช 2 ครั้ง ไม่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโพด สรุปโดยรวมสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อการผลิตพืชที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน แต่มีข้อควรระวังด้านการจัดการดินและวางแผนการเพาะปลูกเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพภูมิอากาศที่มีโอกาสส่งผลให้เกษตรกรได้รับผลผลิตที่ไม่คุ้มกับการลงทุน

4. การวิเคราะห์กระบวนการผลิตและการจัดการข้าวโพดของเกษตรกร

กระบวนการผลิต	ค่าใช้จ่าย (บาท/ไร่)
- **พันธุ์ที่ใช้** พันธุ์ ดีเค 888,949, 979	270
- **เตรียมดิน** ไถ 1 ครั้ง (ผาน 4)	125
- **ปลูก** ใช้เครื่องหยอด อัตราไร่ละ	100
- **การใส่ปุ๋ย** ใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง	500
ครั้งที่ 1 พร้อมหยอด สูตร 16-20-0 อัตราไร่ละ 30 กิโลกรัม เป็นเงิน 300 บาท	
ครั้งที่ 2 เมื่อข้าวโพดอายุ 2 เดือนสูตร 46-0-0 อัตราไร่ละ 16 กิโลกรัม เป็นเงิน 200 บาท	-
- **ค่าจ้างหว่านปุ๋ย** เกษตรกรทำเอง	103
- **กำจัดวัชพืช** พ่นยากำจัดวัชพืชเมื่อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อายุ 2 เดือน (ค่ายากรัมม๊อกโซน ไร่ละ 75 บาท-หมาแดง 28 บาท) พ่นเอง	100
- **ศัตรูพืช** หนูและมีโรคราน้ำค้างบ้าง (ไม่รุนแรง ไม่มีการป้องกันกำจัด)	170
- **เก็บเกี่ยว** (ใช้วิธีลงแขก เสียค่าน้ำมันและอาหารเฉลี่ยต่อไร่)	1,368
- **ค่าสี** (7 กระสอบฝัก x 25 บาท/กระสอบ)	
- **รวมต้นทุน**	
- **ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมเมล็ดต่อไร่)**	**450**
- **ราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ที่ความชื้น 30 เปอร์เซ็นต์ กิโลกรัมละ 3.80 บาท**	**1,710**
- **รายได้สุทธิต่อไร่**	**342**

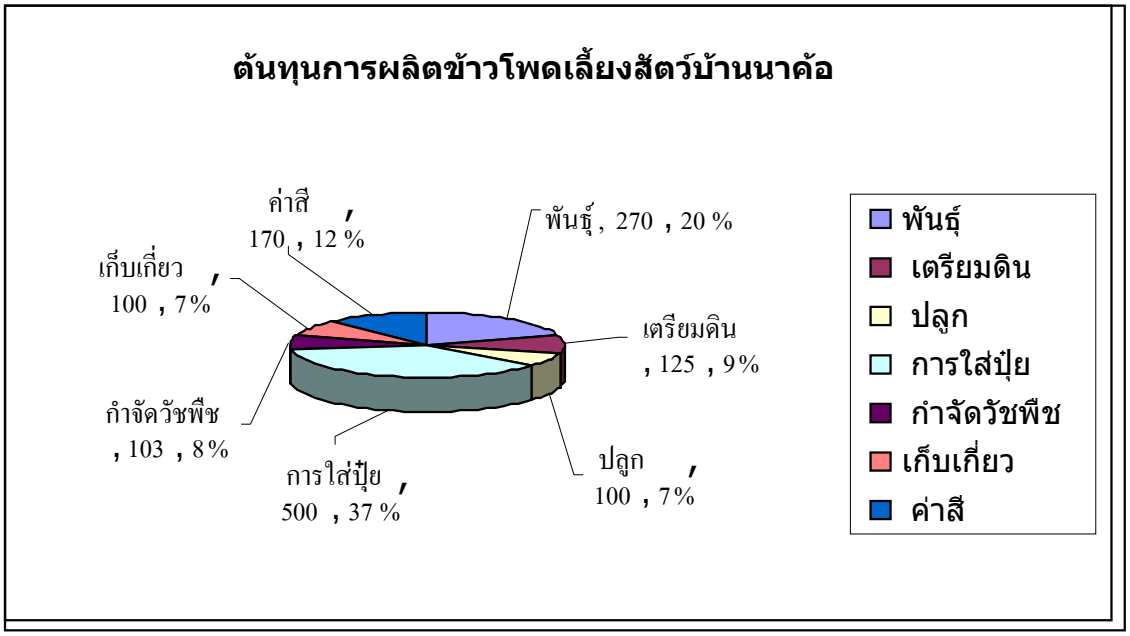

เมื่อพิจารณากระบวนการผลิตและการจัดการข้าวโพด จะเห็นได้ว่า การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของหมู่ 2 บ้านนาค้อ ต้นทุนการผลิตที่เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายมากที่สุดเป็นค่าใช้จ่ายในด้านการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 37 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมา ค่าพันธุ์สูงถึง ร้อยละ 20

จากการสอบถามเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตในเรื่องการใส่ปุ๋ยและพันธุ์มีค่าใช้จ่ายสูง ทราบว่าเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติการเพาะปลูกข้าวโพดทราบว่า ปุ๋ยมีราคาแพง ส่วนเรื่องพันธุ์นั้นเกษตรกรใช้มากกว่าอัตราคำแนะนำ เนื่องจากในท้องถิ่นผู้รับจ้างหยอดโดยใช้เครื่องหยอดจะมีการกำหนดอัตราเมล็ดพันธุ์ว่า เมล็ดพันธุ์ 1 ถุง 15 กิโลกรัมจะหยอดได้ 5-6 ไร่ ทำให้มีค่าเฉลี่ยอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ค่อนข้างสูง

5. การวิเคราะห์ปัญหาและความเสี่ยงในการผลิตการจัดการข้าวโพด

จากการสอบถามปัญหาเกษตรกรได้เสนอปัญหา 4 ประเด็น คือ

1. ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมมีราคาแพง
2. ปุ๋ยราคาแพง
3. ขาดเงินลงทุน
4. ประสบภัยแล้ง

และจากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรหมู่ 2 บ้านนาค้อ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย จำแนกความเสี่ยง 2 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและมาตรฐาน

1.1.พื้นที่การผลิตปลอดภัยจากความเสี่ยงจากการปนเปื้อนสารโลหะหนัก เนื่องจากไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพื้นที่ปลูกอยู่ห่างไกลอาคารบ้านเรือน

1.2.แหล่งน้ำสะอาดเนื่องจากอาศัยน้ำฝน ไม่มีระบบชลประทาน

1.3.ด้านการใช้สารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรไม่มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลง ส่วนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมีการใช้เล็กน้อยในช่วงระยะแรกของการเจริญเติบโต

2. ความเสี่ยงด้านการผลิต

2.1. หากพิจารณาจากปฏิทินการเพาะปลูกของเกษตรกรและสถิติปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิของอำเภอปากชมแล้ว จะเห็นว่าเกษตรกรที่ปลูกในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปลูกเดือนเมษายนจะมีความเสี่ยงต่อการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ค่อนข้างสูง เนื่องจากช่วงระยะเวลาเริ่มแรกของการปลูกถึงช่วงระยะเวลาผสมเกสร (55-60 วัน) ข้าวโพดต้องการน้ำและอุณหภูมิที่เหมาะสม (ต่ำกว่า 35 องศาเซลเซียส) แต่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายนของอำเภอปากชมเกือบทุกปีมีอุณหภูมิสูงกว่า 35 องศาเซลเซียส มีผลต่อการผสมเกสรข้าวโพด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากในช่วงเดือนนั้นมีปริมาณน้ำฝนน้อยหรือการกระจายตัวของน้ำฝนไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้นไปอีก ดังนั้น สภาพการเพาะปลูกข้าวโพดของเกษตรในช่วง

2.2. จากการสอบถามข้อมูลการปฏิบัติตั้งแต่ปลูกถึงเก็บเกี่ยวและจำหน่าย พบว่า การปลูกข้าวโพดในพื้นที่ดังกล่าวไม่มีปัญหากับศัตรูข้าวโพด แต่ในทางตรงกันข้ามผลตอบแทนที่ได้รับ รายได้ต่อไร่ได้เพียงเล็กน้อย ไร่ละ 342 บาท เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตแล้วพบว่า การใส่ปุ๋ยเกษตรกรในช่วงข้าวโพดอายุประมาณ 60 วันจะเน้นการให้ปุ๋ย ยูเรีย เพียงอย่างเดียว ไม่สอดคล้องกับความต้องการปุ๋ยของข้าวโพด ที่ต้องการธาตุไนโตรเจนและฟอสฟอรัสในการสร้างเมล็ด เป็นจุดเสี่ยงที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตที่จะได้รับไม่คุ้มค่ากับเงินลงทุน ส่วนการใช้เมล็ดพันธุ์ปลูกมีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์สูงกว่าอัตราคำแนะนำ ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของเกษตรกรทีเห็นว่า เมล็ดพันธุ์และปุ๋ยเคมีแพง ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวเกษตรกรสามารถจัดการให้เหมาะสมได้

2.3. ปัญหาในด้านเงินลงทุนของเกษตรกร จากแผนภูมิผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เงินลุงทุนการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชุมชนมีแหล่งเงินทุนหลายแหล่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ่อค้านายทุน กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสนับสนุนเกษตรกรให้ทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เต็มที่ หากเกษตรกรไม่ทำการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ก็จะไม่สนับสนุนสินเชื่อให้ ดังนั้นเกษตรกรที่มีการจัดการสินเชื่อดีกับ ธ.ก.ส. จึงไม่มีความเสี่ยงด้านเงินลงทุน ส่วนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านเงินลงทุน หากทำการเพาะปลูกข้าวโพดแล้วจะต้องพัฒนาการผลิตให้ได้ผลผลิตต่อไร่สูงใช้ต้นทุนต่ำ โดยสามารถพัฒนาพื้นที่การผลิต ความรู้การผลิตได้จาก เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนผู้จำหน่ายข้าวโพดที่เข้าไปส่งเสริมการขาย เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล พัฒนาที่ดินอำเภอ เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. องค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านเงินทุน พัฒนาพื้นที่ดิน แหล่งน้ำให้เหมาะสมต่อการผลิตเป็นต้น

6. แผนแก้ไขปัญหาและควบคุมความเสี่ยงในจุดต่าง ๆ

จัดตั้งกลุ่มพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บ้านนาค้อ เพื่อการเรียนรู้ตามแนวทางกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เน้นเรื่อง

1.การรวมกลุ่มผู้ประกอบการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้เห็นความสำคัญของการพึ่งพาทรัพยากรภายในหมู่บ้านเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าวโพด

2 ลดความเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมการผลิต เน้นการวางแผน จัดระบบการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ และเลื่อนระยะเวลาการปลูกข้าวโพดจากเดือนเมษายน-พฤษภาคม เป็นเดือน มิถุนายน เพื่อลดความเสียหายจากอุณหภูมิที่ไม่เหมาะสมและปริมาณน้ำฝนที่มีการกระจายตัวไม่เหมาะสม

3. เพิ่มผลผลิตข้าวโพด ลดค่าใช้จ่ายในการผลิต เน้นการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ของดิน ปลูกพืชบำรุงดิน ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม

4. ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อบริหารทรัพย์สินและหนี้สินให้กลุ่ม

รายชื่อผู้เข้าร่วมการวิเคราะห์ศักยภาพและความเสี่ยงด้านการผลิตและจัดการสินค้า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด บ้านนาค้อ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

นางสาวอรุณี เจริญศักดิ์ศิริ

นางสมศรี บุญเรือง

นายสมเกียรติ แจ่มฟ้า

นายรังสิมันตุ์ สัมฤทธิ์

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จังหวัดขอนแก่น

นางอโนทัย นุตะศิริน

นายอาคม จงอริยตระกูล

สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

นายศุภชล สืบสาย

เกษตรกร

นางยุพิน วันหากิจ

นางนงรักษ์ บันจบพุด

นางเสี่ยน สุพรหมอินทร์

นางเฉลียว ปีนัง

นางสุภาวดี ประสมทรัพย์

นางอำพร อินทสอน

นางวิภาดา ไพศิริ

อินทร์ชัย จันทวี

นางศศิธร ยิ่งหนู

นางสายทอง อ้วนศรี

นางอุไรวรรณ เส้นนะ

นางติ้ง นาสวัสดิ์

นางสถิตย์ เรืองสุข

คำเพียร มองเพียร

นางเพ็ญณี บุญศรี

นางอ่อน ยศทิพย์

นางปราณี บุญป้อง

นางทองสา กิ่งมะลิ

นางบัวบาน ชาวงษ์

นางบัวเรียน โพธิ์ชัย

นางกฤษณา พันอ้วน

นางเครือ ชำนาญ

สุบิน พิลาอ่อน

รัศมี ขวัญกุล

สมจิต นวลสิมพา

พะยอม ยาบุชดี

นางกุลมี สุพรหมอินทร์

นางเบ็ง บศสุ

นายทองปลั่ง ไมตรีสวัสดิ์

นางหนูรัตน์ บุตรจา

นางสนิท อนุศีล

นางหนูพิน พิราธรรม

นายจารีด ศรีวิชา

นางยวง เทพบล